

Габуда А.С.

*Львівський державний університет
внутрішніх справ, доцент кафедри
адміністративних та цивільно-правових
дисциплін, к.ю.н.*

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ІНСТИТУТУ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ

Прийняття Кримінального кодексу України та набрання ним чинності у 2001 році стало новим етапом на шляху демократичних перетворень нашої держави. Цей нормативно-правовий акт увібрав в себе та відтворив низку сучасних поглядів на розвиток кримінально-правової та кримінологічної науки. Однак, враховуючи труднощі, які виникають у суб'єктів правозастосовної практики в зв'язку з застосуванням норм КК України, доводиться констатувати, що чинне законодавство України про кримінальну відповідальність не є досконалим. А як відомо, якість суспільного життя в країні зумовлюється визначальною мірою якістю наявних у ній законів та станом їх виконання. У свою чергу, закон є результатом вияву політичної волі суб'єктів, уповноважених на законодавчому рівні визначати стратегію розвитку держави й суспільства. Основоположним таким законом у сфері боротьби зі злочинністю є Кримінальний кодекс України.

Адаптація чинного законодавства до норм Європейського Союзу (ЄС) є однією з найважливіших складових політики європейського вибору не лише України, а й будь-якої іншої держави, яка прагне прогресивного розвитку шляхом європейської інтеграції. Цей процес формує основу всіх трьох «опор» Європейського Союзу (Європейських співтовариств, спільної зовнішньої політики та безпеки, спільної внутрішньої політики) і є обов'язковим для всіх країн-кандидатів, котрі відповідно до так званих копенгагенських критеріїв мають забезпечити взяття на себе всіх зобов'язань щодо членства, включаючи умови політичного, економічного та валютного союзів. Нині Україна ще не належить до цієї групи держав, але прагнення її спрямовані на те, щоб стати

рівноправним членом Європейського співтовариства. Проте, цей непростий процес не може відбуватися без узгодження українського законодавства, зокрема й про кримінальну відповідальність, з основними засадами права ЄС.

Як зазначено у Концепції реформування кримінальної юстиції України, затвердженої Указом Президента України від 8 квітня 2008 року № 311/2008, докорінні зміни в соціально-політичних та інших умовах життя суспільства і держави на нинішньому етапі розвитку України та прийняття Конституції України створили передумови для реформування системи кримінальної юстиції у напрямі дальшої демократизації, гуманізації, посилення захисту прав і свобод людини відповідно до вимог міжнародних правових актів і зобов'язань нашої держави перед європейським та світовим співтовариством [1].

Згідно Концепції передбачається, зокрема реформування кримінального та адміністративно-деліктного законодавства. Так, з метою гуманізації закону про кримінальну відповідальність пропонується, певну частину злочинів трансформувати в кримінальні (підсудні) проступки. Також є пропозиція щодо необхідності віднесення до цієї категорії посягань і адміністративних правопорушень, передбачених чинним Кодексом України про адміністративні правопорушення, які мають судову юрисдикцію і не є управлінськими (адміністративними) за своєю суттю.

Підтримуючи такі нововведення, треба відзначити, що вирішення питання про те, за якими законами житиме суспільство, чи адекватно відбиватимуться соціальні реалії, чи сприятимуть закони забезпеченню порядку, підвищенню ефективності захисту прав та свобод громадян і прогресу загалом, головним чином залежить саме від суб'єктів законодавчої ініціативи, парламенту та Президента України, котрий підписує закони [2, с. 7].

В напрямку реалізації завдань щодо реформування кримінального та адміністративного законодавства у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону України № 1202 «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо введення інституту кримінальних проступків» [3], а також проект Закону

України № 3438 «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо запровадження інституту кримінальних проступків» [4]. Обидва законопроекти передбачають визнання кримінальними правопорушеннями злочинів та кримінальних проступків. За такого підходу, адміністративні правопорушення, які підпадають під юрисдикцію суду (дрібне хуліганство, дрібне викрадення чужого майна тощо) будуть прирівняні до злочинів, хоча ступінь суспільної небезпечності цих деліктів суттєво відрізняється. З цього випливає цілком логічне запитання: «А чи можна запропоновані зміни у вітчизняному законодавстві визнати такими, що спрямовані на подальшу демократизацію та гуманізацію кримінально-правових норм?». Очевидно, що ні. Тому, у напрямку розв'язання викладеної проблеми, слід підтримати бачення тих науковців, які обґрунтовано доводять, що кримінальні проступки потрібно об'єднати у самостійний блок правопорушень з відповідним правовим статусом, шляхом закріплення їх в окремому кодифікованому нормативно-правовому акті.

Наведене дозволяє стверджувати, що сьогодні не можна говорити про цілком скоординований, теоретично обґрунтований, цілісний підхід до процесу реформування органів кримінальної юстиції та удосконалення вітчизняного законодавства. Для вирішення проблемних питань щодо створення інституту кримінальних проступків необхідно максимально консолідувати зусилля не тільки суб'єктів законотворчої діяльності, а й науковців та представників правозастосовної практики.

1. *Концепція реформування кримінальної юстиції України, затверджена Указом Президента України від 8 квітня 2008 року № 311/2008 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/311/2008>.*
2. *Швець В. Д., Грицак В. М., Василькевич Я. І., Гацелюк В. О. Законодавча реалізація кримінально-правової політики: аналіз законопроектної діяльності Верховної Ради України V скликання з питань кримінального права / Вступне слово проф. М. І. Мельника – К.: Атіка, 2008. – 244 с.*

3. *Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо введення інституту кримінальних проступків» № 1202 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=42733.*
4. *Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо запровадження інституту кримінальних проступків» № 3438 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JG2NI00I.html.*
5. *Кримінальний кодекс України (із змінами та доповненнями станом на 1 січня 2011 року). – Х. : Одіссей, 2011. – 224 с.*
6. *Кодекс України про адміністративні правопорушення: чинне законодавство із змінами та допов. станом на 18 вересня 2011 року : (Відповідає офіц. текстові) – К. : Алерта ; ЦУЛ, 2011. – 220 с.*